

Ք Ն Ն Ո Ւ Ք Ի Ն

ԱՍԼԱՆԲԷԳԻ ԲԱՐԲԱՌԻՆ

(Շար. տես էջ 31)

ԳԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԵՆԵՐ

ԱՍԼԱՆԲԷԳԻ բարբառն ութը հոլովում՝ ունի, որոնք կը համապատասխանեն ճիշդ պոլսական հոլովումներուն:

1°. հաց, հացի, հացեա, հացեով. Յոր. հացեր, հացեարիչ, հացեարեա, հացեարեով:

2°. մար*, մարդիչ, մարդեա, մարդեով: Այս երկորդ հոլովումը չէ այնչափ քիչ գոր-

կայն դառնալով մեր խնդրոյն, տարակոյշ չկալ թէ ախա եւ հարցոցի, ցոցոցի եւ այլ տոյն օրինակ ձեւերն, որք կը դործածուին ընդհանրապէս զորոց մեծամասնութենէն, եւ որք ուղիղ կը լինէին միայն, եթէ այդոնց սահմ. ներկայն լինէր «հարցոցանել, ցոցոցանեմ» (ինչպէս օր. անցոցանեմ, կար. անցոցի, եւ այլն), որ չէ: Ասկայն այդ սովորական դործած վրիպակը, — որ մինչեւ իսկ քերականութեանց մէջ մտեր է՝ իբրեւ կանոնաւոր (տ՝ա «հարցանեմ»ի մասին՝ քննակ. քերակ. Գեր. Ա. Այալընեանի, էջ 90, 249. էջ 93, 234 Դ 1). — ուղղելու համար՝ զօրաւոր համոզիչ փաստ կամ ապացոյց կարեւոր է, քան ըսկ քմահաճ կարծիք մի կամ տեղական անձնակ գործածութիւն մի: Այդ զօրաւոր փաստըն, ինչպէս ըսինք, քերականական կանոնն է, որու վերայ հիմնուած կ'ըսենք մենք, որ եթէ հարկ է փոխել կամ ուղղել «հարցոցի»ն, պէտք է իւր զրական օրինաւոր ձեւին վերածել՝ «հարցի» ըսել եւ ալ թէ «հարցայ»: Իսկ թէ ինչ ինչ բայեր, օր. գտնեմ, տեսնեմ, եւ այլն, կատարեալնին այ կը լինի ներգործական մտքով, այդ բացառութիւն մ'է կամ հանրացած սովորութիւն մի, որ չէ կարող ընդհանուր օրէնք լինել ամենայն բայերու: Ինչ յատկաբան զորոք այդ բայերու կատարեալները եւս ի կը վերջապեն, փոխանակ այն գոյի, տեսի, եւ այլն:

ի.

ծածական՝ ինչպէս զրական լեզուին մէջ. այլ ընդհանրապէս աւելի յաճախեալ: Գրական լեզուին մէջ ուրիշ հոլովումներու հետեւող բառեր Այալնբէղի բարբառին մէջ այսպէս կը հոլովուին. զոր օր. տանիչ, ձանձիւ:

3°. հայիչքին, հայիչք, հայիչքենեա, հայիչքինեով:

4°. հար, հեր, հերբմեա, հերբ հետ:

5°. տալ, տալեւ, տալեւումն (տալեւքումն, տալեւքումն) տալեւումեով:

6°. օր, օրվան, օրվումն:

7°. երիչ, երկմ, երկումն, երկումեով.

8°. երկումեր, երկումերմիս:

9°. Աս*ված, Աստծոյ կամ Աս*ծիչ, Աստիւծմեւն, Աստիւծումեով:

Յոցնայիններն առ հասարակ 1° հոլովումին հետ նոյն են:

Մասնաւոր ձեւ ունին երկրորդ, կնվրտիք, ախարտմք, զրվրտմք, կը*տաք, ախարտիք, տիրվրտիք, շրմվրտիք. տես. երկրտոց, կըվրտոց, կը*վրտոց. բաց. կը*վրտումն, կը*տումն:

Թուական ածականներն են.

1. մկ (մէ).
2. երկիչ (երկիչք, երկիչ*).
3. իրեք (իրեք*).
4. չորս.
5. հինք (հին).
6. վեց (վեա).
7. հոխտ.
8. իսր.
9. ինը, վինը.
10. տաս.
11. տասնմէ.
12. տասնկրկիք (տասնկրկիչ*))
20. քա.
30. քառասն.
40. քառասն.
50. խիսն.
60. վա*ծիւն.
70. յե*միշ (թրք.).
80. աե*սեմ (թրք.).
90. տոխս (թրք.).
100. հարիս.
1000. հեազար:

Դասականները թուրքերէն են: Բաշխա.

կաննները սովորականին համեմատ՝ չփոքա-
կան, երկերկիւն, և այլն:

Գերաշուշները կը հօլովին հետեւեալ կեր-
պով.

1°. Էասս մեակը
Իմ մեար
Ղանձի մեագի
Ղանձիս մեագ
Ղանձիմեն մեագիմեն, մերմեն:
Ղանձիմեով մեագիմեով:

2°. Գիշն գիշը
Քիշ ձեար
Քեագի ձեագի
Քեագ ձեագ
Քիշմեն, քեագիմեն ձերմեն, ձեագիմեն
քեագիմեով ձեագիմեով:

3°. Եղ. ուղղ. Հյց. ա. ընկա, ընկի,
սեռ. տր. ընկոր, բաց. ընկորմեն, անկի,
գործ. ընկորմեով:

ԹԵՂ. ուղղ. Հյց. ընրնք, սեռ. տր. ա.
ընրնք, բաց. անրսմեն, գործ. անրսմեով:
Կ'ըստի նաեւ անիկա, անիկ, անկոր, և
այլն:

4°. Ասոր համեմատ նաեւ՝ ասի, ասի,
ասիկ, ասիկ, աստոր, ասրնք, ասրնք, ա-
սրսմեն, ասրսմեով, և այլն:

5°. Սա կ'առնէ հետեւեալ ձեւերը.

Եղ. ուղղ. հայց. սա, սրվի, սրվիկա,
սրվիկակ, սեռ. տր. սրվոր, բաց. սրվոր-
մեն, գործ. սրվորմեով:

ԹԵՂ. ուղղ. հայց. սրվրնք, սեռ. տր.
սրվրնք, բաց. սրվրսմեն, գործ. սրվրսմեով:
Այսպէս նաեւ զա, նա:

6°. Ինքը կը հօլովի այսպէս.

Եղ. ուղղ. ըզիմք, սեռ. տր. իրեան,
ըզիրեան, բաց. իրենմեն:

ԹԵՂ. ուղղ. ըզրրնք, սեռ. տր. ըզը-
րնք, բաց. իրսմեն, ըզրրսմեն, գործ.
իրրնքով, ըզրրսմեով:

7°. Ստացականները հետեւեալ կերպով
կը հօլովին.

Եղ. ուղղ. Հյց. իմ, սեռ. տր. իմիս,
իմիս, բաց. իմես, գործ. իմեովս:

ԹԵՂ. ուղղ. Հյց. իմեար, սեռ. տր. ի-
մեարիս, իմեարիս, բաց. իմեարես, գործ.
իմեարեովս:

Այսպէս և միւս զեմքերը.

Քիշից, քիշիկից, քիշիկտ, քիշիկեովի. քիշ-
կեարդ, քիշկեարիդ, քիշկեարեովի:

Իրը, իրեանը, իրեանի, իրեանեն, իրեա-
նեով. իրեանց, իրեանցով, իրեանեար, ի-
րեանցիմեն, իրեանցիմեով, և այլն:

Մեարը, մեարիան, մեարեն, մեարարը,
Մեարարիան, Մեարարեն, և այլն:

Դարձեալ բաղադրեալ ձեւերով. մերեա-
րիանմեն, մերիաներիանմեն, մերեանք, մերս-
մեն, ձերեք, ձերսմեն, և այլն:

Բոլոր ասոնք կը համաձայնին ձայնական
օրէնքներուն. այսպէ՞ս ըզրրք՝ կերսան, ըզի՞
կերսա, ըզրրնք հեիանք, ըզրրնք ըզրրոս
բանը գիտիմ. ես ա ըզրրնք հետն եի. անքս
մարդիքը:

Ստացական մասնիկներով կազմութեան
օրինակ.

Գլխիս, գլխիս, գլխիս, գլխիս, գլխ-
իւրեարդս, գլխիւրեարիս, գլխիւրեարես,
գլխիւրեարեովս. — Գլխիւրիս, գլխիւրիս,
նես, գլխիւրեարիմեն. գլխիւրեարեիս, գլխիւ-
րեարիս, գլխիւրեարեիսմեն, գլխիւրեարեով-
նիս:

Երիւնիս, երիւնիս, շրեւրեարեիս, շրե-
ւրեարեիսմեն, երկը՝ տեարեիսմեն, կըշվը-
տեարեիսմեն, կընիւրեարիս, կը՝ տեարեիս,
և այլն:

Յարարեարական էոր չի հօլովիր. պէտք
եղած ատեն կրնայ սակայն ըսուիլ. «ն մարդը
էոր անկէ... Սովորական ձեւը — ած ով է:

Բայերուն ըծրողութիւնն ու խոնարհումը,
համաձայն է Պաշտականին: Ասկայն

1°. Բոլոր Ա. ըծրողութեան եմը կը փո-
խուի իմ եղ. առաջին, և յոգ. առաջին և
երրորդ զեմքերուն մէջ. այսինքն ուր որ
եւ ճգական գրի մը կը հանդիպի:

2°. Շարունակականները կը շինուին հան-
մասնիկով:

3°. Անկատար և կատարեալ յոգ. առա-
ջին զեմքերը, կ'առնեն — աւք մասնիկը:

Դիտելի է թէ բացասական բայերու մէջ
ապառնիչ պիտի մասնիկը բային վերջը
միայն կրնայ գրուիլ:

Անցողականը և անկանոն բայերը համա-

ձայն են Պոլսականին, միայն կրած են պիտանի ձայնական փոփոխութիւնները. այսպէս՝ կեօջա (ճանչցայ), եկեօ, կ'ասելով (կ'անցնիմ), սիրցընեալ, բայց՝ գացի, գացիր, գացալ, գացա՛նք, գացիք, գացիմ, գե՛ր, ի՛նք, մ'իար, գացեք, և այլն։

Անփոփոխելի մասն—բանիներուն մէջ նկատելի են՝

տիւնն ի Բ, դէպի տուն.
քիւ հետ, իմ հետ և այլն.
դաս եկեօ, հոս եկուր.
ֆես, ֆեօս, ֆեսեկ, ֆեսեկ, ֆիսաւ, (հոս).
ֆեր, ֆեր, ֆերեկ, ֆերեկ, ֆիսաւ, (հոս).
ֆեկ, ֆեկ, ֆեկեկ, ֆեկեկ, ֆիսաւ, (հոս).
մարի (տնս).
ճերքիկ (տակ)՝ ժառիկ ճերքիկ նստեցաւ.
ընկեօք (մինչեւ).
քընի, եօր (եթէ), մկտեղ, և այլն, և այլն.

Համաձայնական կանոնները լիովին կըրնան տեսնուիլ յաջորդ հատուածին մէջ։

ԼԱՁԷԱՐԻԻՆ ԳԵՕՂԻԻԹԻՆԸ

(Ընկօղա՝ քընկօղա՝)

Մանիւյ. — Բարի՛րկին խաշտիւր ախպար.
խաշտիւր. — Խէր ք'լլաւ։

Մ. — Օղակէմ պապային քիւին էկածը իմացար, էղիին մասլահարը (ինչիք)։

Խ. — Իրաւ էօր էրկի իրիկին աալլ լաֆ մը կար՝ հըմը— (բայց), ըրի՞ մը չիլտիմ։

Մ. — Էղիկ զէօղ էկէար էա աը ճիւղէաւ. բը էանըկիւյ կէօարտէար ին։

Խ. — Միւ ըլլը Բ2 կայնէար էաք. ձիէարը քաշէղէր աը իւր (հետք) ի՛նք (երթանք). աօ բանը ընէօղը Լաղէարը ըլլալիւ ին, էաւ. շի էօրն — Վարդ. — էամճին էղին ըրէար ին. Դիւն զնը. Կարըպէտին իլեկ (ն) Միւննին (Միհրան) կանչէա. էս ա էրկիւ հա՞ պէկիրձի (ձիապան) ճարիմ։

Մանիւկը կ'իա Կարըպէտին տունը.

— Բարի լիւյս, Պայծառ. Կարըպէտը վէրն էա։

— Խէր ք'լլաւ, խաշտիւր ախպար. վէրն էա։

— Թէօղ լիաֆտեան (հրացան) առնէա աը դա։

Պայծառը վէր կ'իա.

— Մար*, կ'ըսէա, էլի լիաֆտեան առ աը վար զնը.

Կարըպէտը կը ցա՞կէ, լիաֆտեան եամիւղը (ու) կը գարնէա, կեկե (գարձեալ) Բ2 կա ըճըպ (արդեօք), կ'ըսէա, վար կ'իշնա։

Կարըպէտ. — Բարի լիւյս Մանիւկ ախպար։

— Աս՝ ծիւ բարին, քընի՞ աահարէն (ժամ) վար կ'իշնաս. մնչիկը դայֆեան (սրճարան) ին. Լաղէարին պիտի ի՛նք։

— Շա՞ զիյանքիթին (ֆեսա) ըրէ՛ար ին։

— Ախպար, հաւէօղնէարը իւտիլին, հաւ տե (լաւ) գարար (ֆեսա) չիւնի ըսինք. կէօ՛ ճէրն ա էանըկիւ՝ կէօարտէար ին։

— Աննիկ էա նը. քընի մը հատ ա ձի տանիլիւ էա։

— Ձիէարը հաղըր (պատրաստ) էա, ախպար, քալէա։

Կարըպէ՞ն իւ Մանիւկը կ'իւն դայֆեան. ձամփա Միւնը թրմէրնին կ'էլլա. կը նէլին էօր ծրար մը ցաղըր կ'իա. Կարըպէտը կը հարցընէա.

— Հագըր էա. ֆիշի (փամփոշու) է ցաղքիննէարը։

— Ֆիշիկի դէօրկ կա՞ յա (միթէ)։

— Տա՛հա (դեա) խապար (լուր) չիւնիս. Լաղէարին պիտի ի՛նք. մնչիկը դայֆեան ին. հաղըրվէօրէա (պատրաստուէ) տե էկէօ։

— Հիւմ կիւ դամ։

Միւնը տուն կ'իա. Կարըպէ՞ն իւ Մաւնիւկը դայֆին կ'իւն։

Միւնը տուն կիւ դըս.

— Պէշիճի (հինգերորդ), տախիւնը (կազմած) վար բէր։

— Մար* կեկե վիւր պիտի իաս։

Միւննին մօտը տախիւնէարը բէր ըսէա. լը կ'իմանա.

1. Բազմաթիւ աճանքանքեալ եղբայրներու մէջ Եւրոպանիւրին կ'ընէ կը կոչուի ըստ կարգին. ուրեմն. պէշիճի, հինգերորդ եղբօր կ'ընէ։

— Զաւերմ եօդիւն (Հոգիս, գաւակս) շիւշանաս, կ'ըսէաւ :

Մինանը դրոպանովիչ (բարկանայ) կ'ըլլաւ :

— Շա* մի տոտոա*, կ'ըսէաւ, թիւրս կ'էլլաւ, դաջֆեան կ'իւսա՝ Պայ մը յէ*կը կաւրալէ*ն իւ Մանիւկը կ'իւգաւ, կը նէյին էօր Մինանը ֆէօն էա :

— Ծիւ յէափ կ'կար :

Մինանը ձիագէա* (պատասխան) շիտար գլէօն կը նէտէաւ :

Վէտցը մէկաւ ճամփա կ'էլլաւ. քեֆիանէաւրը գըրիւնին պ'լլած, սըրմայը (ռակեթել) ձաւնաւանէաւրը հաքած, ճերմայ գփղանէաւրը քաշած, լաւըսիսիսնէաւրը ճիւղէրնին, Չըրքէշի յեմէնէնէաւրը հաքած, յիւֆոհանէաւրը համախնին զարկած, դամպիսիսնէաւրը (կեռ դանակ՝ բերանը դուստի կողմէն) իւ քեռիսիսնէաւրը (բեր) մէշիւրնին կտիւած :

Քեֆիա ըսածըս իսկէ* իւ (մետաքսահիւս) տեսըմկույ (թաշիկնակ) մըն էա, ջիւրըս օյալը (ժանեկաւոր)՝ կոնաշ, կարմիր, մեօն (մաթ կապոյտ), դէաղին ըսեալնէաւրէօլ (զոյն). ֆեաւին փիսկիւրը (զիւրաբի ծոպ) քէօլէր. նին կտիւած՝ քեֆիան աւայ մը կը կապին էօր, ծարւարը փիսկիւրնին կիւ զըա տը հաւազը կը ծէծէաւ :

Զամատաւը մեօր շիւխայէօլ էա՝ ընչէօք էօր կէս մէշիւր սըխիւ (ամուր) կէօթիւած, թէւէրն ա Քըխիւ, զեօլէաւրը (զգեստի թիւ) էրկիւ դիհէան կտիւած, կեօ*սէաւրը (կուրծք) սըրմա փաւլաթ, աւանկ ա արմիսնէաւրնին. համախնի մէշիւր ֆիշիլիսնէաւրը (փամփշտաւ կալ) կը կապին. մէշիւրնին ա քոսպեօլիսն կէօտի (գօտի) :

Չփոյա ըսածս տիւնէ գէօրծաղ ճերմայ կտալ մըն էա. ընչէօք էօր ծըլմընին, լաւ գէաւրին հաքածին պէս. հըմըն էտէֆին կտէօր մըն պեօ (լաշն) էա. լաւգէաւրինը հալիւս պգի պէս էա, հըմըն մէաւրը խեօրեօգի (աքաղաղ) պէս տընիւրլած էա : Աս գփղանէաւրը զըյէ* (խիտ) ճերմայ պիտի ըլլաւ. ըմմէն շափթիւ կը վաւն. էօր կիտէօր մըն աղտէօտ ըլլաւ նըն, ա մարդը աճա*չաւիչ (այպանել) կ'ընին :

Չամբալիսիս ըստս ա հաքսնընցիւ ախւ չընէաւրը կը շիւնին : Չըրքէշի յեմէնին ածիւ

կաշիէօլ շիւմլած էա, տակը հէշ (քնաւ) կար շիւնի. էրկիւ դիւն քեօ* (ժողովել) կ'ընին էօ*կին էրեսը կը կարին. էրկիւ ծարւրն ա քիթիւէօլ. էրկիւ հաւ ա սըրմ (կաշիէ թել) կա, ճիւղէրնին կը պ'լլին :

Ճամփան խեօրաքէալէան (խօսելով) իաւն իքեաճ (ժամանակ), Միւսթաֆա աղան կը տէսնան. էօր կիւ մէօտէնան նըն, Մինանը Մանիւկ ախպէօրը կ'ըսէաւ.

— Ծօթը Մանիւկիւրը ախպարիւր. աւտիւր մարդիւր մաղիւր ծակիւր էիւր, խօսքիւր փօխիւրիւր :

Միւսթաֆա աղային բարէլը կ'իւտան կ'ասաւ նին :

Վէրի-կալէաւրէան* աւցաղ վախտը (ժամանակ) պալիյ մաշիլի ֆէօն եօյիս (խաղ) կը խաղային. իւր աաւըս գալը կը տէսնան նըն մէշիւրնին մէակը կ'ըսէաւ.

— Իւր էաս մէգնամ նըն խաշտիւր ախպէօրը պէս պիտի ըլլամ :

— Էս ա կարըպէտին :

— Ըպը Մինանը, չէաւ ըսէաւ.

— Իշ Մինան, Մինանը քընի՞ յարա (վերք) իւնի :

— Էօխտը :

— Խաշտիւրնինը տաւիլիւրը հաւ էա :

— Աս կիրակի էօր քիսաւնէաւրը (վաճառական) գոն նըն, էրկիւ քիւա* (չափ մը) խօզա (քոծ) պիտի ծախիւմ. քեօր Աւնէտին (կոյր Ահմատ) քէօլ վէս նէտէօղ (վեցհաւ բուածեան) մը կա, էօխտը ճերմակի (Չօ դահիկան) կիւտաւ էաղէաւ. ֆիշիլիսն ա հէ*ն էա :

Վէրի-կալէաւրէան աւնէլէն յէ*կը Մանիւկ ախպարը միախնէաւրին կ'ըսէաւ.

— Ծիւ ախպար խաղ մը չկանչաք :

Ասէօր վրա ըմմէնը մէյաղի կը պաշաւային (սկսիլ) :

Ապստոլիսիս իսաղաքար

Սըքը պաղաւր քիշաղը :

1. Ծածկաբանութեան եղանակ մը. կը կազմուի իւրաքանչիւր բառի ծայրն աւելցնելով իւր մասնիկը :

2. Տեղի անուն :

Շաքս մաքս տիշնամագ,
Ձեքեր վիտրիտր պիւսպղը, և այլն .

(Ալանբեգի կարծիք
Գօտին ամուր կը կապէ .
Կատակ մատակ չդիտէ,
Կը քաշէ դանակը կը զարնէ) :

Ասանկըք Ղուշբիւս ձևորը կիւզան, Գար-
տակին¹ քէօվ քեօ* կ'ըլլան . Խաշտիւր ախ-
պարը կ'ըսէա .

— Դիւ* խրատի պէ* կը շինիւք հրմիւս,
Էաէօ (Պետրոս) ախպետն իրեան (կ) Սէնէ-
քերիմին էրիւ լաֆ (խօսք) ընիմ : Դիւ* զա-
րսպաձին ծառէարին տակը պիտի կայնիք .
էօր քիսֆէսկը էրիւ հէադ փաթէ նըս, ձիէարը
կ'առնէ* կիւզաք ձէօր մէյ մը փաթէ նըս,
ձիէարը կը հեզնա* կ'իւք :

Էտէօս իւ Սէնէքերիմը ձիէարը կ'առնին
Ղարաղաժնէարին տակը կ'իւն . ձիէարը
լայիւրը (արօտ) թէօդ կիւտան, իրէանք ա
յան (ընկողմանիւ) կիւզա, կ'էրկնան .

Միաշնէարը ճամփա կ'էլլան . հփէյի (բա-
ւական) տէդ իալէն յէ* կը, Խաշտիւրը կ'ը-
սէա .

— Կը քնանք, ի՜շ կ'ընէաք . իզը (հետք)
էրկիւք փօխիլէցալ . էաս Մինանը առնիմ
տակէ իմ տը՝ զիւք էրկիւքըզ միալ ճամփան
բանէցէաք :

Մանիւյ . — Իրկիւնը իրար Բւր պիտի
զը* նանք :

— Քեստընէյին (շաքանակ) ախփիւրը
իւրաիւ կը պէ* լէյինք (սպանել) :

Մանիւյն իւ կարըպէտը հիւ—տասը ասիւժ
(քայլ) իալէն յէ* կը իզը զայի* (կորսուիլ)
կ'ըլլա :

Մանիւյ . — Մարդէօք աշիւ բասիէար էա,
ախիսասաշ (ընկեր) . վարպէտիթին ըրէար ին :

Կարըպէտ . — Է ի՜շ կ'ըսէաս . յէ* կ'էռնանք :

— Ձէա . կէօ ֆիւսս նստինք :

Ձիսֆտէնէարը լօ* կէրին մէյ խէօթէյին,
իրէանք ա անտէդ յան էկան . Մանիւրը Կա-
րըպէտին ըսալ .

— Մէյմը անկանդ հէօղին զիւր . դօրքին
(անտառ) մէլէն ճիւղիւ ձան մը կիւքրա :

Կարըպէտը մտիյ կ'ընէա .

— Հա (այս), ձան մը կիւքրա անկըճէս .
վէր դիւնան ըլլալը պէյիշ (յայտնի) չէա .
ձանէարը կիւ խէօլըրնան . Լազին աղա* ն ին .
ձէօրին դիւնան էա :

— Կէցի նէյիմ արսպար .
անկանք հէօղին կը դիւնա .

— Ախպար քէօլէրնիս էիէար ին, առնա
(տակալին) ի՜շ կայնէար ինք . յիսֆտէս*
ձէաք առ :

Ձիսֆտէսէարը կ'առնին, ձէօրն ի վար
կ'իւն . Լազերն իւր կը տէսնան նըս, Կա-
րըպէտը քէրկը (հրացանին բլթակ) կը քա-
շէա :

— Թէյիւմին օր (անձնատուր եղէք) :

— Քիմէօ քիմէօ (օրնա, օրնա) :

— Էպիւնպէկի տիւր (Ալանբեգի է) :

— Տէսսանք տէօսք սիսնիսզ (չըսէք բա-
րեկամ էք) :

— Իշի պիլի (զօրծը գիտէ) :

Աս լաֆէարէան (խօսք) յէ* կը, Լազէարը
աղէյ մը էօրքան (մէլտեղ) կ'իւլլան, քիսֆէ-
նէարը (կողով) շալկընին :

Մանիւրը մօտը կ'իւս,

— Վայ ճիւն—օլան, աէ՛ն սին, կ'ըսէա :
(Վայ, ճիւն—օլան, դո՛ն ես) :

Գիշ մը ճա* (ճաթ . եզրպատացօրնէ շի-
նուած հաց) կ'իւզէա, էօր նա ա շինիմ կ'ը-
սէա նըս, քիսֆէյին խափախը (կողովին կա-
փարիւր) կը բնա, կը նէյի էօր հաւէօդ
էա :

— Ծիւ կարըպէտ . էս քէլի չըօք . ըրինա
էօր չի գացանք . մարդիկը աշկերնին բացէար
ին ըսի . գիտէաս . ասընք իւլալիմ էամին
հաւէօղնէարն էա, կիւզէրն (ողիւղ) կը
կէօշնամ . գիտին իւր իզը կ'իւնք . հօրնանին
(անտառ) մէլ պահէար ին . հիմայ ա կէր
կը առնին :

Կարըպէտը յիսֆտէս իրարիւ էտըմէ էր-
կիւ* նա կը նէա . Լազէարը զէօղալ կը
պաշլային . կրտօր մը յէ* կը ձիէարը կիւ-
քան :

Մանիւրը կ'ըսէա .

— Սա հաւէօղնէարը ձիւն վրա բէառ .

1. Գիւզէն կէս ժամ հետոս բարձր քար մը :

ձէք. Կարողեալ, դիւն ա ձիւն մէկին վրա
Հէծի տը մանչեօցը էտըվէն Հասի:

— Ախպար, ձին իշ պիտի ընիմ. աս
լէնէարին մէջ ձի կը բալէա. էս Հիմա վիւր
ին նը— կը բերիմ:

— Էս ձին հեզնաս ախյի (որպէսզի) չիմ
ըսէար. կ'ըլլա էօր պէ*կը կ'ըլլա:

— Պէ*կը ըլլա նէա, ֆէօն ձիւն ղը*
ըթիւր (պակասութիւն) չիբա:

Կարողատը կ'իւ, մնչիկը կը գը*նա կը
նէյի էօր կրկիւ Լէազի ձի միսիտ (եզիւ-
տացօրեն) բէաոցազ կիւ-քն, փիշփիշը-
(ամբողջ) մէկէն Մանիւկին բէօվ կիւ-քն:

Մանիւկը կ'ըսէա.

— Դիօսիօ մախկանչիխիկ, չօսիօր ծէն-
կէծ միխիկը բախբաչիխիկն:

— Մըքէնը մէկնէր փաքճալըքճը ակ-
ճառակնանը. թէօկնէօզ տըկնիւր թէօկնէօզ
իկնիակնան:

— Ազճառ մապճարդիպնիկըպճը կէպ-
ճըթապան մապճարթօպնու կըպճարիպնի,
Լազէարը կը ձքին, իրէանը ա գէաղը կը
դէառնան. Խաշախիւր ախպարը կ'ըսէա.

— Խաղը պաշայէլաք (սկսիլ):

Մնչիկը կը պաշայի:

Մէյ մը զարկիք, կրկի* զարկ* տէ
Փարտեօն, փարտեօն,
Փարտեօն, փարտեօն (նծրողութիւն)...

ՀԻՄՁԵՆՑ 8- ԱՅՄՈՒՆԱՆ

1. Ծածկաբանութեան եղանակ մը. կը կազ-
մուի իւրաքանչիւր վանկին ձայնաւորին քով
աւելցնելով իւլ և յետոյ նոյն վանկին ձայ-
նաւորը. ծօ Ծօիկօ, Ուրբնի վերի ծածկա-
բանութիւնը կը նշանակէ — ծօ մանչիկ, չօր
(ուժով) ծէծ մը քաշիմք:

Նոյն եղանակով և կ'ծ կամ պէ՝ մասնիկնե-
րով կը կազմուին յաջորդները՝ որոնց նշանա-
կութիւնն է.

Մէնք մէր փայր (բաժին) առիւք. Թօղ առւր,
Թօղ իան (կրթան):

Աս մարդիկը կ'երթան մարդու կ'ըսին:

ՍՈՒՐԷԱՆԴԱՆ ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ

ՆՈՐ ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ

1. ՀԱՅ ԲՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀՈԳԵՌՈՐԱՎԱՆՆԵՐՈՒ

ՆԱԽԱԿԱՆ ՏԱՐԱՋԵ

Ամտարակոյս, ինչպէս հիմակ, Յոյնպէս ալ հիմ
ժամամակմերը, կ'որոշուէր մեր ազգիմ եկեղե-
ցակամ դասմ աշխարհիկ մարդոցմ՝ իրեմ ար-
տաքիմ տարագով եւս: Արդ, հոգեւորականնե-
րու յատուկ այդ տարազմ արդեօք միշտ ամ-
փոփոխ մնացամ է միմչեւ ցարդ, թէ ըստ ժա-
մանակաց եւ համգամանաց՝ այլեւայլ փոփո-
խութիւններ կ'ընէ: Բ. Կը զիտցուի՝ արդեօք
ի սկզբամ ի՞նչ ծնւ ունէր այդ տարագմ, յա-
տուկ ազգայիմ էր, — գուցէ բըմերու զգես-
տուց ծնւի՝ յետոյ քրիստոնեայ քահանայից յառ-
կացուած, ինչպէս եղեր եմ ինչ ինչ հեթանոս
սովորութիւնք, — թէ յոյնեւիմ կամ ասորի-
մերիմ փոխ առնուած:

2. ՎԻՃԱԿ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիրք եւ հայք, այնչափ մերձաւորը իրերաց
աշխարհով, լեզուով եւ ուրիշ շատ պատմական
եւ գրական սեռութեամբք, ունեւալով յաճախ
իրերաց հետ փոփոխակի ըմբարտամներ, գրա-
կամ միցութիւններ, եւ այլմ, նամացեր եմ միշտ
մթութեամ մերքեւ ծածկել միմ միւտոյմ պար-
ծանքները, գրական արդիւնքները, աւանդական
զրոյցները, եւ կամ իրերաց ծնւթէ խլել զա-
մընք, եւ որովհետեւ հայոցս մեծամասնութեամ
համար, ամմատչելի է վրաց լեզու, Յոյնպէս
ամմատչելի եղեր է մասեւ Մոցա հիմ եւ Մոց մա-
տեմագրութիւնմ: Արդ փափաքելի էր որ ծնւմ
հաս եւ ըմբռնակ ամծիմք սակաւիկ մի լոյս